

The background is a textured, aged parchment paper with a warm, yellowish-brown tone. It is decorated with intricate floral illustrations in the corners and along the bottom edge. The flowers are in various stages of bloom, with some showing dark centers and others as buds. The leaves are detailed with veins and some have a slightly curled appearance. A thin, dark, curved line, possibly a vine or stem, winds across the bottom right corner. The overall aesthetic is classic and elegant, reminiscent of a vintage book cover or a decorative endpaper.

# **Pedagogická komunikace**

**Jaký je rozdíl mezi pedagogickou  
a běžnou komunikací?**



# Pedagogická komunikace

Vzájemná výměna informací mezi účastníky výchovně vzdělávacího procesu, která slouží výukovým cílům.

Gavora, 1988

# Výzkum pedagogické komunikace v ČR

- Mareš J., & Krivohlavý, J. (1995). *Komunikace ve škole.*
- Gavora, P. (2005). *Učitel a žáci v komunikaci.*
- Šed'ová, K., Švaříček, R., & Šalamounová, Z. (2012). *Komunikace ve školní třídě.*
- Šed'ová, K., Švaříček, R., Sedláček, M., & Šalamounová, Z. (2016). *Jak se učitelé učí. Cestou profesního rozvoje k dialogickému vyučování.*

# Výzkum pedagogické komunikace zde

**Analyzujte předložený text s cílem pečlivě charakterizovat výukovou komunikaci zachycenou v ukázce.**

# Flandersovo pravidlo 2/3

## Flanders (1970)

- 45 min. vyučovací hodina
- 30 min. verbální komunikace
- 20 min. promluvy učitele
- 10 min. promluvy žáka

## Švaříček, Šed'ová & Šalamounová (2012)

- 45 min. vyučovací hodina
- 36 min. verbální komunikace
- 27 min. promluvy učitele
- 9 min. promluvy žáka

# Struktura výukové komunikace

## IRF struktura

[předchozí sekvence]

**iniciace → replika → feedback**

[nová sekvence]

**U: Kdy se narodil Karel IV.?**

**Ž: 1262.**

**U: Špatně. 1316.**

# Iniciace: otázky ve výuce

Uzavřené otázky

a

Otevřené otázky

• • •

Otázky nižší kognitivní náročnosti

a

Otázky vyšší kognitivní náročnosti



# Iniciace: otázky ve výuce

Uzavřené otázky nižší kognitivní náročnosti

a

Uzavřené otázky vyšší kognitivní náročnosti

...

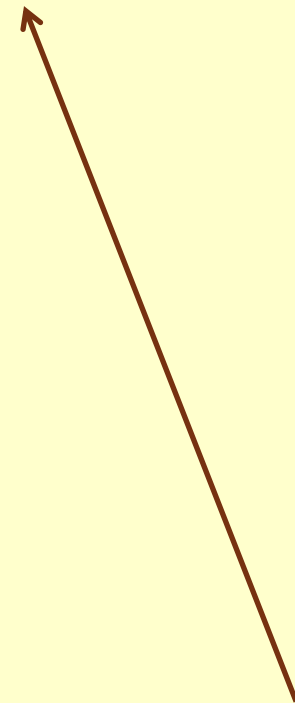
Otevřené otázky nižší kognitivní náročnosti

a

Otevřené otázky vyšší kognitivní náročnosti

# Iniciace: Bloomova taxonomie kognitivní náročnosti...

Tvorba  
Hodnocení  
Analýza a syntéza  
Aplikace  
Porozumění  
Zapamatování



# Iniciace: UONKN

Otázky zaměřené na doslovné vybavení si faktu, jenž byl už alespoň jednou v nějaké podobě učitelem prezentován ve výuce. Na tyto otázky existuje pouze jedna správná odpověď, kterou učitel zná.

# Příklad UONKN

**U:** Tak a poslední informace bude ode mě (*ukazuje na pojem na tabuli*), kdo to byl Antonín Koniáš? Co dělal? Já jsem vám k tomu četla článek. Co dělal? (*Kouká do třídy.*)

**U:** No, řekla bys to Jani?

Jana: Re-

**U:** No, re-

Jana: Rekatolizace.

**U:** Rekatolizace náboženství, takže znovu se obnovovalo jaké náboženství? (*Gestikuluje rukama.*) (2 s) Jaké jediné náboženství? (*Matěj se blásí.*) Jaké? Jediné, Matěji? (*Dan se blásí.*)

**Matěj:** Křesťanství.

**U:** No, (*plácne rukama k tělu, hlava na stranu*) katolickou víru. (*Pomalů.*)

# Iniciace: UOVKN

Otázky směřující k tomu, aby žák prostřednictvím vyšších myšlenkových operací dospěl k jednomu správnému řešení. Odpověď není přímo dostupná z učebnice nebo jiného materiálu. Otázky vždy směřují k jediné správné odpovědi.

Často se používají ve výuce mluvnice, v přírodovědných předmětech, při výpočtech atd.

# Příklad UOVKN

*Žáci se dívali na kousek animovaného seriálu Dějiny udatného českého národa o Oldřichovi a Boženě, poté se vrací na svá místa, kde mají nakopírovaný úryvek z Dalimilovy kroniky.*

**U:** Kde nám končí ten příběh, tady v tom textu?

**Filip:** Já si myslím, že tady ten devátý verš, o té kněžně Boře-, Boženě.

**U:** Hmm.



# Iniciace: OONKN

Otázky jsou pokládány formou jednoduchého dotazování. Jako odpověď žáci vybírají odpovědi z početné množiny různých odpovědí. Na takové otázky existuje více správných odpovědí.

# Příklad OONKN

**U:** Já bych se vás chtěla zeptat, jestli si myslíte, že to děti, dejme tomu v dnešní době, ve světě, tady u nás, mají lehké.

**ŽŽ:** Ne.

**U:** Jestli to mají snadné. A v porovnání třeba s dospělými.

**ŽŽ:** Ne.

**ŽŽ:** Nemají.

# Iniciace: OOVKN

Žáci mohou za pomoci vyšších myšlenkových postupů libovolně odpovědět. Odpověď není přímo dostupná z učebních materiálů. Zároveň neexistuje pouze jedna správná odpověď.

Otázky, které žáky často vedou k argumentaci a vysvětlování svého stanoviska.

# Příklad OOVKN

U: Já bych se vás chtěla zeptat, jestli si myslíte, že to děti, dejme tomu v dnešní době, ve světě, tady u nás, mají lehké. (**ŽŽ**: Ne.)

U: Jestli to mají snadné. V porovnání třeba s dospělými.

**ŽŽ**: Ne. Nemají.

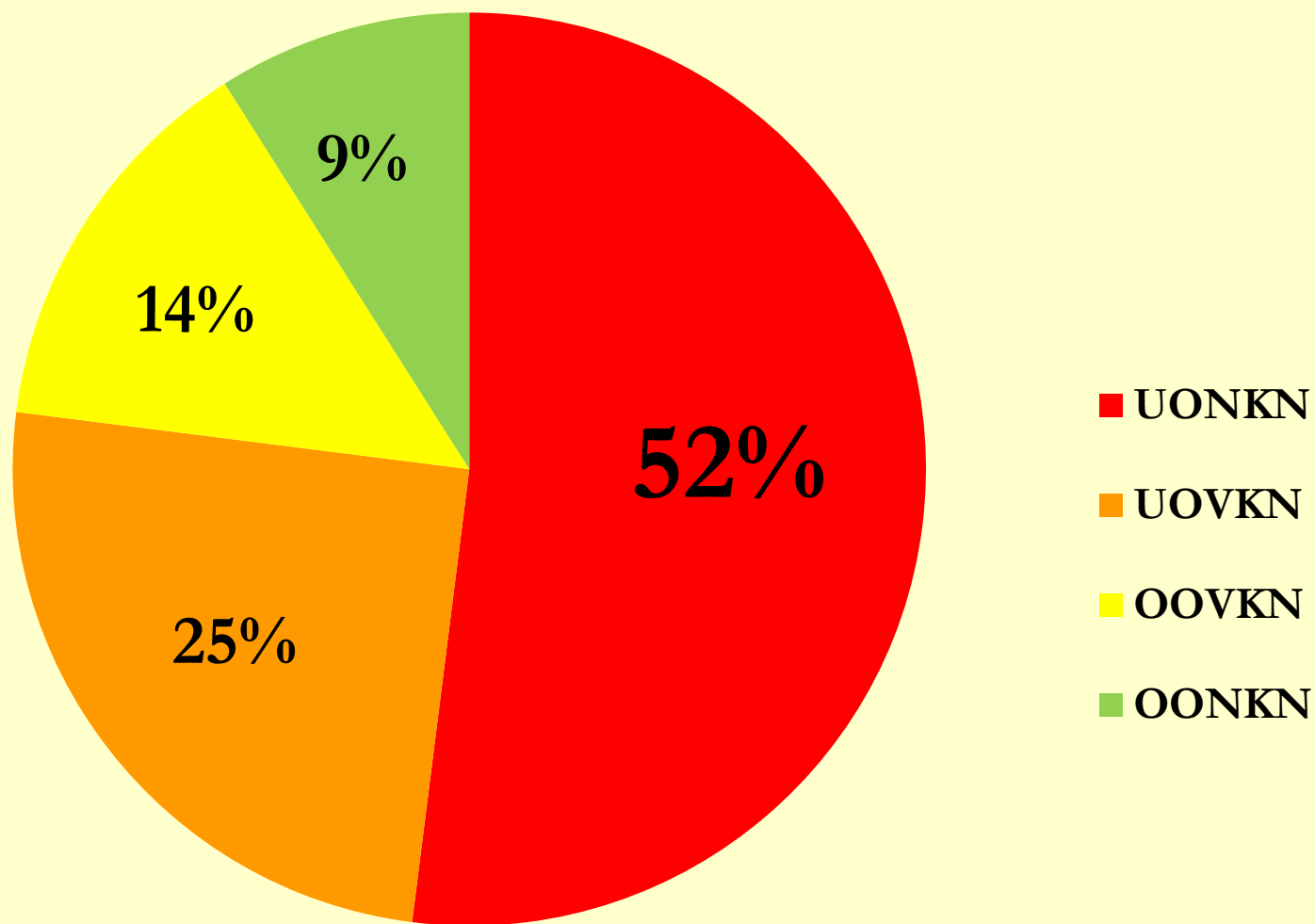
**U: Proč říkáte všichni ne? Proč si to myslíte?**

**ŽŽ**: *sdělují si odpovědi mezi sebou, šum ve třídě, někteří se začínají hlásit.*

U: Tak moment. Všichni se ztišíme. A bude odpovídat a bude mluvit jenom ten, kdo se bude hlásit. Nikdo si tady nebude zase pošuškávat. Tak, Terezko (*vyvolává hlásící se žačku*).

**Ž Terezka**: My děti to máme jasný, že třeba nějakých devět let budeme chodit na školu a budeme se muset učit. Že sice máme taky nějaký povinnosti, ale máme to přece jenom lehčí než rodiče, protože rodiče nikdy neví, kdy dostanou vyhazov z té práce, nebo nikdy neví, jestli budou mít práci...

# Jaké je rozložení typů otázek ve výuce?



# Dáme si úkol 😊

Vytvořte ve dvojicích od každého typu po jedné otázce.

Uzavřené + nižší

Uzavřené + vyšší

Otevřené + nižší

Otevřené + vyšší



# Replika: žákovské repliky...

Žákovské odpovědi se liší podle toho, jakou otázku učitelé položí a také podle toho, jak učitelé typicky reagují na žákovské odpovědi.

# Feedback: odpovědi učitele

Drtivá většina žákovských odpovědí ve výuce je označena za **odpovědi správné**. Takové odpovědi si většinou nezasluhují zvláštní pochvalu či ocenění, protože jsou učiteli považovány za normální.

**Špatné odpovědi** jsou považovány za deviace a málokdy bývají didakticky vytěženy.

# Feedback: odpovědi učitele

Zamlčené hodnocení

Verifikační zpětná vazba

Formativní zpětná vazba hodnoticí

Formativní zpětná vazba metakognitivní

Formativní zpětná vazba s lešením

# Feedback: verifikační ZV

Obsahuje prosté potvrzení či vyvrácení správnosti odpovědi.

Je rychlá a z toho důvodu je ve výuce používána velmi často.

# Příklad verifikační ZV

**U:** Jaká je lepší pozice, pro žadatele o hypotéku?  
Mít smlouvu na dobu určitou, nebo neurčitou?

**Ž:** Neurčitou.

**U:** No, neurčitou, samozřejmě.

# Feedback: formativní ZV hodnocení

Obsahuje informace o tom, jaké změny provést, aby byl výkon žáka lepší.



# Příklad formativně hodnoticí ZV

**U:** Takže můžu někoho poprosit, aby nás seznámil se životem této spisovatelky? Terezko, zkus. (*vyvolává hlásící se žákyni*)

**Tereza:** Narodila se roku 1953 v Olomouci, dětství kromě prvních tří let prožila v Praze, v roce 1983 emigrovala s rodinou do Rakouska. Psala divadelní hry a knihy, především pro děti a mládež. V roce 1995 se vrátila zpátky do Česka, dnes pracuje jako spisovatelka a scénáristka. Po maturitě na gymnáziu Jana Nerudy nemohla dále z politických důvodů studovat.

**U:** Výborně. Já myslím, že to bylo úplně úžasné. Jenom jde o to, když teď mluvíš o současnosti, tak to gymnázium ona určitě studovala před lety. Takže je potřeba ty informace pěkně seřadit chronologicky, jak jdou za sebou.

# Feedback: Formativní ZV metakognitivní

Vede k přemýšlení o tom, jak myslíme a jak se učíme.

Zviditelňuje proces myšlení.

Umožňuje učit se od ostatních.

# Příklad formativní ZV metakognitivní

*Variace v matematice: žáci sestavují ze tří barev různé šály tak, že barvy kladou v různém pořadí za sebe. Aleš vytvořil čtvrtou šálu.*

**U:** Děkuji, super. Mohu se tě zeptat, jak jsi postupoval, abys věděl, že ta šála už tu nebyla použitá?

**Aleš:** Tak zvolím si nějakou barvu. (*Ukazuje do prvního sloupce barev, že před ním byly v prvním sloupci použité již všechny barvy.*) A pak se podívám, ta druhá, jestli už se tam vyskytovala. A tak to promíchám.

# Feedback: Formativní ZV s lešením

Učitel na žákovskou odpověď reaguje novou otázkou.

Poskytuje nové vodítko k přemýšlení.

Cílem je přimět žáka k přesnější nebo promyšlenější odpovědi a tím přimět žáka argumentovat.

# Příklad formativní ZV s lešením

**Matěj:** Naše soustava se skládá z osmi planet a z toho jedna je Země. Planety obíhají kolem osy. Středem Sluneční soustavy je Slunce. Planety jsou v tomto pořadí: Merkur, Venuše, Země, Mars, Jupiter, Saturn, Uran, Neptun.

**U:** No, není to zlé, ale vadí mi, že se otáčí kolem osy, jo. Ale tam, představ si, že máš planetu a máš osu tady (*kreslí na tabuli planetu a mimo ni kreslí osu*). Myslíš, že se ta planeta otáčí takhle dokola? (*ukazuje, jak by se planeta mohla otáčet*).

**Matěj:** Ne.

**U:** Takže kolem jaké osy?

**Matěj:** Kolem své.

**U:** Tam musí být kolem své osy, jo? Takže ... kolem osy, točí se kolem osy ... musí to být tedy naprosto přesné.